

Yksityisoikeus- ja oikeudenhoito-osasto
Satu Pentikäinen

Muistio
4.9.2024

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi osakeyhtiölain 6 luvun ja kauppakamarilain 2 §:n muuttamisesta (HE 60/2024 vp)

1 Esityksen keskeinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi osakeyhtiölakia (624/2006, jälj. OYL) ja kauppakamarilakia (878/2002). Ehdotetuilla laeilla pantaisiin täytäntöön pörssiyhtiöiden hallintoelinten jäsenten sukupuolijakauman tasapainottamista ja siihen liittyviä toimenpiteitä koskeva Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2022/2381 (jäljempänä direktiivi). Hallituksen esitys sisältää ehdotukset tarpeellisiksi lainsäädäntömuutoksiksi direktiivin täytäntöön panemiseksi Suomessa.

Esityksen tavoitteena on panna täytäntöön direktiivin vähimmäistason mukaiset vaatimukset siltä osin kuin voimassa oleva kansallinen lainsäädäntö ei täytä niitä. Täytäntöönpanossa on kansallista liikkumavaraa erityisesti sääntelyn soveltamisalan, valittavan kiintiötavoitteen ja sen laskentatavan sekä hallituksen jäsenten valintamenettelyä säättämisen suhteen.

Esityksessä ehdotetaan, että direktiivin nojalla annettavia kansallisia säännöksiä sovelletaan direktiivin reunaehdot täyttäviin pörssiyhtiöihin. Soveltamisalan raja-arvoja¹ olisi arvioitava päättyneen ja sitä välittömästi edeltävän tilikauden perusteella. Osakeyhtiölakiin ehdotetaan säädettäväksi direktiivin mukaiset raja-arvot kiintiötavoitteiden soveltamiseen.

Hallituksen jäsenten valinnasta ei osakeyhtiölaissa ole jäsenen yleistä kelpoisuutta (OYL 6:10 §) pidemmälle meneviä vaatimuksia. Sen vuoksi ehdotetaan, että osakeyhtiölain 6 lukuun lisätään säännökset pörssiyhtiöiden määrällisistä tavoitteista sukupuolten tasapuoliselle edustukselle hallituksessa. Esityksessä tavoitteeksi ehdotetaan, että aliedustetun sukupuolen edustajia on oltava vähintään 40 prosenttia hallituksen jäsenistä. Koska useimpien hallitusten kokojen vuoksi ei ole mahdollista saavuttaa tarkalleen 40 prosentin osuutta, prosenttiosuus arvioidaan lain liitteenä olevan pyöristystaulukon mukaisesti.

Esityksessä ehdotetaan hyödynnettäväksi direktiivin optiota, jonka mukaan jäsenvaltio voi jättää soveltamatta hallituksen jäsenten rekrytointia koskevia tarkempia säännöksiä. Näitä säännöksiä on kuitenkin sovellettava viimeistään kuuden kuukauden kuluttua

¹ Pörssiyhtiön päättyneellä tilikaudella ja sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella pörssiyhtiön keskimääräinen henkilöstömäärä oli yli 250 henkilöä, ja: 1) pörssiyhtiön raportoitu taseen loppusumma oli yli 43 miljoonaa euroa; tai 2) pörssiyhtiön raportoitu liikevaihto oli yli 50 miljoonaa euroa.

Postiosoite
Postadress

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress

Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet

kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

siitä, kun aliedustetun sukupuolen edustus soveltamisalaan kuuluvissa pörssiyhtiöissä laskee alle 30 prosentin. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan, että osakeyhtiölain 6 lukuun lisätään säännökset siitä, että pörssiyhtiöiden on otettava käyttöön menetelmiä, jotka varmistavat avoimen ja selkeästi määritellyn valintaprosessin sekä ehdokkaiden soveltuvuuden, pätevyyden ja ammattikokemuksen objektiivisen vertailun perusteella. Säännösten voimaantulosta ehdotetaan tarvittaessa annettavaksi erillinen valtioneuvoston asetus.

Jäsenvaltioiden on nimettävä yksi tai useampi elin yhtiöiden hallintoelinten sukupuolten tasapuolisen edustuksen edistämiseen, analysointiin, seurantaan ja tukemiseen. Esityksessä ehdotetaan, että Keskuskauppakamari hoitaisi direktiivissä tarkoitettua tehtävää. Keskuskauppakamari seuraa jo nykyisin naisten osuutta pörssiyhtiöiden hallituksessa ja johdossa, joten tehtävä ei ole sille uusi. Keskuskauppakamari laatii mm. Naisjohtajakatsauksia ja järjestää Naisjohtajien mentorointiohjelmia. Keskuskauppakamarin rooli on myös omiaan korostamaan itsesääntelyn merkitystä pörssiyhtiöiden toimintakulttuurin kehittämisessä.

Direktiivin mukaan pörssiyhtiöiden tulee antaa toimivaltaisille viranomaisille kerran vuodessa tietoja hallintoelintensä jäsenten sukupuolijakaumasta ja niihin liittyvistä toimenpiteistä. Tämä direktiivin vaatimus on tarkoitus panna täytäntöön asetuksentasoisella säännöksellä. Esityksen liitteenä on alustava asetustalon, jossa ehdotetaan täydennettäväksi valtiovarainministeriön asetusta arvopaperin liikkeeseenlaskijan säännöllisestä tiedonantovelvollisuudesta.

2

Asian valmistelu

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan hankkeena tehtiin selvitys syistä, jotka ovat sukupuolten tasapuolisen edustuksen ja erityisesti naisten ylimpään johtoon rekrytoinnin esteenä. Selvitys ”Listayhtiöiden hallitus- ja johtoryhmätehtävät – naisten urakehityksen haasteet” julkaistiin 16.2.2023. Selvityksen lisäksi oikeusministeriössä laadittiin muistio direktiivin pääasiallisesta sisällöstä ja täytäntöönpanon vaihtoehdoista. Selvityksestä ja muistiosta järjestettiin avoin lausuntokierros 8.3.-19.4.2023. Oikeusministeriö julkaisi saadusta lausuntopalautteesta tiivistelmän.

Oikeusministeriössä valmisteltiin syksyllä 2023 hallituksen esitysluonnos direktiivin täytäntöönpanosta. Esitysluonnoksen valmistelun aikana järjestettiin keskustelutilaisuus sääntelyn keskeisille sidosryhmille ja viranomaisille. Hallituksen esitysluonnos oli lausuntokierroksella 18.12.2023-1.2.2024. Oikeusministeriö julkaisi saadusta lausuntopalautteesta tiivistelmän. Lainsäädännön arviointineuvosto antoi esityksestä lausunnon 8.5.2024. Hallituksen esitys on valmisteltu oikeusministeriössä esitysluonnoksen ja lausuntopalautteen pohjalta.

3

Esityksen vaikutukset

Prosentuaalinen tavoite edistää aliedustetun sukupuolen, käytännössä naisten, valintaa yhtiön johtoon. Kevään 2024 tietojen perusteella naisten osuus ehdotetun sääntelyn soveltamisalaan kuuluvien pörssiyhtiöiden hallituksissa oli keskimäärin 36 prosenttia. Siten ehdotetun sääntelyn välittömät vaikutukset tulevat koskemaan varsin pientä osuutta soveltamisalaan kuuluvista yhtiöistä, mutta voivat osaltaan edistää naisten mahdollisuuksia tulla valituksi yritysten hallituksiin ja siten edistää aiempaa laajemmin osaajapoolin muodostumista. Tällöin myönteisiä vaikutuksia voi olla myös yhtiöiden muilla uratasoilla.

Voimaantulo

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 28.12.2024 ja lakeja sovelletaan ensimmäisen kerran tilikauteen, joka alkaa 31.12.2024 jälkeen. Laissa säädetyt tavoitteet olisi pyrittävä saavuttamaan viimeistään 30.6.2026.

Osakeyhtiölain 6 luvun 9 b § on kuitenkin tarkoitettu tulemaan tarvittaessa voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.